

cooperar-hi molt (factor que, en canvi, no existia en *parrain, marraine*). — ¹⁰ No em convenç de tota manera l'etimologia que suggereixen Diez (*Wb.*, 587) i REW₁, 3490 (encara que l'apuntalin en un fr. ant. *fardous* poc conegut): a-al-ant. *freidi*: això en tot cas no ens explicaria la terminació *-el*, i esperàriem *-z-* occ. i no pas *-d-* amb un ètomon germànic en *-d-*.

Faduc, faduïtat, V. *fat* i *Faedor, faedura*, V. *fer Fael, faeltat*, V. *fidel* (FE) *Faena, faener, faenola*, V. ¹⁰ *feina Faent*, V. *fer*

FAETÓ, 'carruatge descobert', de *Faetó* (gr. *Φαέθων, -οντος*), figura de la mitologia antiga, fill del Sol, que va governar el carro del seu pare. □ ^{1.ª} *doc.*: ¹⁵ Lab. 1888 (segurament ja abans: en fr., des de 1723, en cast., c. 1770).

Fagàcies, fagals, fageda, V. *faig Fagedena, fagede-*
nisme, V. *fagòcit Fagell*, V. *falla Fagenc*, V. *faig* ²⁰

+FAGETA o *fatxeta*, terme tècnic dels ceramistes de Manises, d'origen desconegut. No en tinc notícia més que pel Vocabulari de la Ceràmica de Manises d'Almela i Vives (*BDC* XIV, 401) que el grafia *fatgeta*; ²⁵ però, no tenint-ne ni ell ni jo notícia, més que a través de la pronúncia dels operaris de Manises, en territori apitxat, és impossible decidir si la bona grafia és aquesta o és millor *fatxeta* o *fatgeta* (menys compromeses), puix que en tot cas pronuncien *façèta*; i la seva ³⁰ descripció: «pieza de ceràmica basta que viene a ser una espècie de *caixa* complementaria y que se emplea para completar el *carrell* en determinadas piezas que sobresalen demasiado» en aquest sentit no ens guia; tampoc l'article d'Escrig: «*fatgeta*: fachilla, ta, chuela» (ço que es deu haver d'interpretar «fachilla, fachita, fachuela»), car Llúria (d'on solen venir tals dades en el seu dicc., i suposant que sigui el mateix, que resta incert) és també en zona apitxada; com que tals paraules «castellanes» no són conegudes, fa l'efecte que ⁴⁰ són castellanitzacions més o menys improvisades d'un terme de ceramistes o venedors valencians o xurros. Per la definició d'Almela, tenint en compte que *carrell* deu tenir un sentit com 'sèrie de coses unides en renglera' (*AlcM*, § 4, potser una sèrie de sortints o merlets ⁴⁵ fràgils en un vorell ceràmic?) fa l'efecte que es tracti d'una protecció, o quelcom comparable a una vora de caixa anteposada: llavors *façèta* podria ser un equivalent mossàrab de l'it. *facciata* 'cara externa, façana', cast. *fachada*. Però l'escassa informació accessible torna-ria imprudent qualsevol proposta en ferm. No hi ha cap base ni per insinuar una resposta —favorable o desfavorable— a la possibilitat d'un origen aràbic (és quasi fútil indicar que no hi ha arrels aràbigues *f-ğ-t* ni *f-ğ-ğ*, car les possibilitats restants per aquest costat ⁵⁰ són quasi incomptables).

Fàgia, V. *fagòcit Fagina*, V. *faig*

FAGÒCIT, compost savi del gr. *φαγός* 'menjaire' ⁶⁰

(de l'arrel de *φαγῆν* 'menjar') i *κύτος* 'cèhula'. □ ^{1.ª} *doc.*: *DOrt.*, 1917.

DERIV.: *Fagocitosi*. Altres derivats i cpts. d'aquell verb grec: *afagia; disfagia; monofagia* amb *monòfag; polifagia* amb *polifag; antropofagia* amb *antropòfag*, etc. *Fagedena* [1868, *SLitCosta, fagedènia*], gr. *φαγέδαινα* 'úlcer a ---', 'fam devoradora'; *fagedènic; fagedenisme*.

Fagony, V. *favor*

FAGOT (instrument), pres del fr. antiq. *fagot* id., pròpiament 'feix de llenya', d'origen incert i mal estudiat; de l'instrument musical se'n digué així perquè es desmunta en unes quantes peces, comparant-lo a un conjunt de peces de fustam. □ ^{1.ª} *doc.*: Lab. 1864.

Encara que sembla que el fagot, it. *fagotto*, fou, si no inventat, perfeccionat a Itàlia en el S. XVI, de tota manera la forma castellana *fagot* mostra, amb la terminació, que el mot fou difós a les llengües hispàniques des de França. Com a nom del feix de llenya el mot és comú al francès, la ll. d'oc i l'italià, i les dades més antigues vénen del Nord i del Sud de França. Encara que en llengua d'oïl ja consta en el S. XII i en llengua d'oc no disposem de dades fins al XV, és ben insegur que aquest desnivell no sigui degut enterament al major desenrotllament de la lexicografia històrica d'aquella, com sigui que, sobretot en el terreny de les coses materials, la lexicografia històrica de la llengua d'oc en els Ss. XIV i XV ha romàs en un estat molt incomplet.

Pel que fa al Rosselló, disposem d'una dada catalana isolada en un document de 1405, que llegeixo en l'*InvLC*: «198 *fagots* de lenya d'olm, a rahó de un diner lo *fago*» <sic; ?>, potser gallicisme (d'introducció militar?) o més aviat occitanisme de contacte; car el mot no ha estat mai català, per més que avui s'usi també a Rosselló, Vallespir i fins Cerdanya (*AlcM*); cf. *gabota* ross. ant. a *GAPELL*. En el *DCEC*, s. v. *fagot*, resumeixo críticament el problema etimològic, i en dono bibliografia, a la qual des de llavors res d'important no s'ha afegit. Pel que fa a l'etimologia grega *φάκελος* 'feix', que Ang. Prati i jo ens limitem a declarar inversemblant o «sumamente inverosímil» (cf. Bloch: «Étymologie obscure»), cal dir ara que es tracta d'un judici massa indulgent; hauria calgut dir que no mereix ser presa seriosament, perquè si l'adoptà Wartburg (i la imposà a Bloch) és per la seva coneguda grecomania: l'obstacle morfològic-fonètic s'ha de considerar prohibitiu, ultra la inversemblança geogràfica.

L'única idea intel·ligent em sembla suggerir que podria tractar-se d'un encruament de data romànica entre un verb *ligoter, -tar*, francès o occità, i un verb derivat de *FASCIS*, com l'oc. ant. *faissar* («bander, serrer, envelopper», cf. *faissenada* «feix, fardeau») o el fr. *afaisser*, que ha tingut variants antigues i dialectals de la forma *faissier*, i de significat semblant. Observem que a França *fagotter* i *fagot* apareixen contemporàniament (un i altre en textos del tombant del S. XII